

Бароўская І. А.

Установа адукацыі

«Гомельскі дзяржаўны медыцынскі ўніверсітэт»

г. Гомель, Рэспубліка Беларусь

Уводзіны

Песня, як адбітак душы чалавека, заўсёды будзе побач і ў радасці і ў смутку. Калі мы звярнуліся да больш дэталёвага аналізу літаратурна-песеннага жыцця Мазырскага рэгіёну, былі прыемна ўзрадаваны шырокім спектрам ахопу жыццёвых пытанняў, што хвалююць, радуюць мясцовых жыхароў.

Мэтай

Даследаванне і вызначэнне спецыфікі моўных сродкаў у залежнасці ад тэматычнай разнастайнасці твораў песеннай лірыкі Мазырскага рэгіёну.

Метады даследавання

Пошукавы, аналітычны, апісальны.

Вынікі даследавання

Чула — і не раз, як гучала па радыё песня выдатнай паэткі Ніны Мацяш «Калыханка маме»: *Быць разам выпадае нам так мала. Забудзь трывогу вечную сваю. Прыляж мая натомленая мама, Як некалі ты мне, табе спяю.* [2].

Ад яе сыходзіць цеплыня і пяшчота. Бо прысвечана яна самаму дарагому чалавеку на зямлі — матулі. *«Любоў нябёсы над табой трымае, Любоўю зораць дні ў тваім акне...»* Што ні слова, то іскрынка, удар сэрца і шчымлівая асалода ад паэтычнай узвышанасці. Нездарма кампазітар упадабаў прачулыя словы паэткі. А сугучча музыкі і паэзіі далі цудоўны вынік-плён. І ад таго песня лунае ў паднябессі, спрачаецца з птушкамі і зорамі, а сэрца ад пачутых слоў шчыміць, заходзіцца ад салодкага болю: *Свеціць месяц. Б'ецца сэрца. Янка стук і грук у дзверы: – Адчыні, мая дзяўчына. Дай паходзім па начы мы. Маці злосна нас аблае, — Маці кажа, я малая.* [2].

На першы погляд адчуваецца лёгкасць і прастата слоў у песні З. Прыгодзіча «Дзве крыніцы» [2]: *Стрэў дзяўчыну я адну — Вусны, як суніцы. А ў вочы зазірнуў — Дзве крыніцы.* Прыпеў: *Думаў, пройдзе ўсё, міне, Ажно стаў нудзіцца. Ох, не даюць спакою мне Дзве крыніцы.* Але калі ўважліва ўчытваешся ў радкі, то ўвачавідкі наша фантазія малюе вобраз той дзяўчыны. Аўтар выкарыстаў яскравыя параўнанні (*як суніцы, дзве крыніцы*), якія выводзяць за межы простага збліжэння розных аб'ектаў, не ставіць іх побач так, каб адно магло ўспрымацца без другога. Калі лепш прыгледзімся, то пераконваемся, што і сапраўды яе вочы як маленькія азярцы, светлыя крынічкі. А ў іх адлюстроўваецца сінеча неба і воблакі, шызыя туманы і росныя травы...

Паэт выкарыстоўвае шырокую гаму фарбаў і пачуццяў, унутранага настрою, хвалявання і неспакою. І гэтую настраёнасць падхапіў кампазітар, агучыў пачуцці, падвысіў іх, — і мы ўжо яскрава бачым перад сабою і яго, і яе, і блакітныя вочы ... Алесь Аўсіюк падняўся вышэй пачуццяў закаханых, абагуліў іх, аб'яднаў у адзіны і суцэльны арганізм. Словы і гукі зніталіся ў адно, кранаюць нашы сэрцы, дакранаюцца да патаемных струн нашай душы: *Ох не даюць спакою мне Дзве крыніцы...*

На розныя тэмы піша вершы Анатоль Малюк. Але найбольш пра родны край і каханне. Кампазітар абраў яго верш «За белай дарогай». І верш яшчэ больш ажыў, набыў унутранае гучанне, узнёслася: *За белай дарогай Палын пахне горка. Над бацькавай хатай Блакітныя зоркі. У час вечаровы Чакае ля тына З маёй маладосці Красуня—дзяўчына.* [2].

*Надзея, якая ўспыхне ў сэрцы дзявочы*м вобразна ўвасабляе жаданні і мроі лірычнага героя. Генетычна ўвасабленне зыходзіць з анімістычных уяўленняў чалавека,

яго рэлігійных вераванняў. І надзея дзяўчыны спраўдзіцца, чаго б тое ні каштавала. Бо кожны жыве спадзяваннем на лепшае. На лепшае для сябе і для Радзімы.

Тэкст песні «Кланяйтесь светлой поре» (словы Л. Шчыпахінай) вельмі сугучны праблемам сучаснага грамадства: *Сердце стучится в ребро, Кружит цветочная вьюга. Делайте людям добро И берегите друг друга.* [3].

У ім адлюстраваны вечныя агульначалавечыя каштоўнасці: мудрасць, дабро, прыгажосць, любоў да свайго краю. Характар музыкі велічны, высокародны. Дынамізм радкоў дасягаецца нагнятаннем дзеясловаў загаднага ладу: *не накликайте, любите, кланяйтесь, делайте, берегите, не унижайте, не обижайте.*

Больш чым палова стагоддзя прайшло з таго часу, як Наталля Арсеннева напісала верш-малітву «Магутны Божа». Але яго тэма — лёс Радзімы, свайго народу, надзея і спадзяванне на шчаслівую будучыню, — вельмі актуальная і сёння. Пачатак своеасаблівага звароту-просьбы, падкрэсліваецца пад'ёмам мелодыі, гучыць насычана, узнёсла, велічна. Са слоў «Дай спор ...» музыка набывае малітоўна-царкоўны характар, які паступова да заканчэння пераходзіць у сцвярдзальна-аптымістычны. Як і папярэдні твор, паэтычны кантэкст насычаны дзеясловамі загаднага ладу, але гэта ўжо просьбы-звароты да Ёсявышняга аб лёсе нашай Радзімы: *Магутны Божа! Уладар Сусветаў, Вялікіх сонцаў і сэрц малых. Над Беларуссю ціхай і ветлай Рассып праменне, свае хвалы. Дай спор у працы будзённай, шэрай На хлеб штодзённы, на родны край. Павагу, сілу і веліч веры У нашу праўду, у прышласць дай!* [3].

Песня-зварот «Браток, паслухай!» (словы В. Шапялёвіча) у аснове назвы перадае характэрную для менталітэту беларускага народа дабразычлівасць, дабрыню, памяркоўнасць, сціпласць. Выклікаючы нацыянальную свядомасць, гэты твор пабуджае кожнага з нас задумацца над мінулым, сённяшнім і будучым нашай Радзімы. Своеасаблівасць мелодыі падпарадкавана зместу паэтычнага тэксту: *Браток, паслухай пушчаў наших песню, мо голас продкаў сілу ўдыхне Ці Беларусь загіне, ці ўваскрэсне — залежыць ад цябе і ад мяне.* [3].

Аўтар песні «Прыязджай да Мазыра», выкладчык Мазырскага інстытута (універсітэта) Ніна Аксёнчык вырашае тэму любові да роднага горада ў цеснай узаемасувязі з прыгажосцю прыроднага асяроддзя, што ўзмацняецца і падборам пэўных лексем: *Казкай дзіўнай Палесся Горад мой навек слыві. І садоў вясновых песняй Нашы мары блаславі* [4].

У свой час А. Патабня сцвярджаў, што «слова выражае не ўвесь змест паняцця, а адну з прымет, менавіта тую, што ўяўляецца народнаму бачанню найважнейшым» [1]. Праз гэта на словах «Прыязджай ...» светлай крынічкай прабіваецца глыбока прыхаванае пачуццё закаханасці.

Імклінасць, парывістасць перажыванняў, пачуццяў характэрны эмацыянальнаму настрою песні «Берагі» (словы І. Кабанава, Г. Дашкевіч): паміж закаханымі сэрцамі стаіць непераадольная сцяна: *Прыгадай, як спявалі сардэчна, І пяшчотна вяночкі плялі Як жа так неспадзеў, недарэчна Разышліся ў нас берагі* [3, с. 9].

Аднак для кахання заўсёды застаецца надзея, хаця і апошняя. Унутраны неспакой, пакуты адзіноцтва аблягчаецца зваротам-малітвой да прыроднага наваколля: *Падкажыце, імклівыя плыні І бары, і лугі-мурагі, Што каханне маё не загіне, Што сьвідуюца яго берагі* [3].

Адчай і надзея ўвасабляюцца праз найбольш характэрны для супрацьлеглых эмацыянальных станаў выразны сродак, а іменна: праз супастаўленне аднаімённых танальнасцей. Гэта адбываецца ў канцы прыпева, калі мажорная прасветленасць раптам перарываецца мінорнай змрочнасцю на слове берагі.

— Музычны твор, — падсумоўваў свой аповед і каментарый да песень Алесь Аўсіюк, – як вядома, жыве тады, калі ён выконваецца. Выканаўца фактычна дае новае

жыццё музыцы. Ад яго майстэрства залежыць мастацкі ўзровень гучання і поспех песні, хора. Кожны аўтар спадзяецца, што ў асабе выканаўцы ён сустрэне ўдумлівага і натхнёнага інтэрпрэтатара [5].

У ціхай Прыпяці і старажытным Мазыры кампазітар чэрпаў свой духоўны патэнцыял. Пра Мазыр пісалі вершы, якія потым перакладаліся на музыку, — Галіна Дашкевіч і Уладзімір Верамейчык, Ніна Аксёнчык і Анатоль Малюк. І кампазітар знаходзіў тыя адметныя рысы і гукі, якія належалі толькі гэтаму гораду. У песнях чуецца шэпт шапаткіх хваляў Прыпяці, біццё сэрца Мазыра, нават адметная мелодыя ручаёў, якія збягаюць з мазырскіх гор вясною, калі пачынае раставаць снег. Гэтая непаўторнасць і ўзнёслаць найбольш уласціва таленавітаму кампазітару: *О, мазыранка, мая заранка, Бывай, вярнуся я, бывай! О, мазыранка, мая заранка, Мая любоў і мой адчай ...* [4].

На такія словы Уладзіміра Верамейчыка («Мазыранка») паклаў кампазітар ноты. Адно толькі чатырохрадкоўе, а як насычана паэтычнымі сродкамі: рытарычны вокліч, падваенне, інверсія, антытэза. У такім суладдзі яны набылі гукавое аздабленне, пахі і рытмы жыцця мазыран, пошум вятрыскі, перажыванні маладых пад час кахання. І другі верш — «Скажы, што кахаеш мяне» — набывае новае гучанне, каларытную афарбоўку, насычаны цнотай, каханнем і прызнаннем. Подых кахання праходзіць у кожным радку праз паўторы аднатыповых канструкцый. Герой, нібы чакаючы адказу, паўтарае фразу некалькі разоў: *Скажы, што кахаеш мяне, — І Прыпяць сінейшаю стане, Аж бэз да зімы не завяне, — І Прыпяць сінейшаю стане, Аж бэз да зімы не завяне, — Скажы, што кахаеш мяне ...* [5].

Паўторы злучніка і ў пачатку кожнага радка разам з мастацкім перабольшваннем (гіпербалай) падкрэслена ўзмацняюць пачуццё закаханага героя, што ствараецца для выяўлення перажыванняў яго ў любоўнай песні. Заканчвае твор абрыў «Скажы, што кахаеш мяне...», які разлічаны ўжо на фантазію слухача, якому хочацца верыць у лепшае і спадзявацца на станоўчы адказ герою.

Вывады

Вершы паэтаў, якія ўслаўлялі свой родны горад, потым рабіліся песнямі, другі раз ажывалі пад уздзеяннем чараўніка, які кожны галосны гук абрамляў у суквецце мелодый, узнёслых мажорных і мінорных нот, але якія, у выкананні музыкаў і спевака рабіліся жывымі і адухоўленымі, якія здольны крануць струны самай абыякавай душы.

ЛІТАРАТУРА

1. *Потебня, А. А.* Эстетика и поэтика / А. А. Потебня; ред. кол. : М. Ф. Овсянников. — М.: Искусство, 1976. — 614 с.
2. *Лірычныя песні: Зборнік песень.* — Мазыр, 1995. — 42 с.
3. *Я так люблю: зборнік вакальна-харавых твораў.* — Мазыр, 1996. — 37 с.
4. *Мазыр, ты маладосці песня: зборнік песень / склад. Л. Шнітман.* — Мазыр: УА МДПУ, 2005. — 90 с.
5. *Аўсіюк, А. М.* Песні на словы Уладзіміра Верамейчыка: зборнік. — Мазыр : МДПУ, 2003. — 30 с.

УДК 613.2:618.2

ГИГИЕНИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ФУНКЦИОНАЛЬНЫХ ПИЩЕВЫХ ПРОДУКТОВ В ПИТАНИИ БЕРЕМЕННЫХ ЖЕНЩИН

Бацукова Н. Л., Куксова Ю. А., Богомазова Е. Н., Замбржицкий О. Н.

Учреждение образования

«Белорусский государственный медицинский университет»,

г. Минск, Республика Беларусь

Введение

Питание беременной и кормящей женщины, как и ее образ жизни, в целом составляет основу для здоровья будущего ребенка. Входящие в состав пищевых продуктов витамины и другие микронутриенты не всегда в полной мере покрывают потребности матери и ребенка. В связи с этим, является важным изучение возможности использования специаль-